

יום ג', ב' דחול המועד פסח תש"ח לקבוצת רמי"ם מערי השדה ותלמידי התמימים

הכל יודעים שבהבראם הוא בריאה יש מאין, וכתוב⁵ אֵל דעות הוי' – דעות לשון רבים⁶, ישנן שתי דעות, דעת עליון ודעת תחתון, ושתי הדעות הן אמת, אלא שיש חילוק בין דעת עליון לדעת תחתון.⁷

המדריגות אין ויש בסדר העולמות אבי"ע: עולם האצילות נקרא בשם אין, ועולמות בי"ע נקראים בשם יש. אבל באמת, זה שאצילות נקרא בשם אין הוא רק מצד דעת תחתון של נבראים, אבל בדעה האמיתית של אלקות עולם האצילות הוא יש אמיתי.⁸

אצילות הוא יש האמיתי שבעולם אין מושג ממהותו של היש האמיתי, ודבר שנברא אינו משיג – קורא הוא לו אין. עולם הבריאה הוא התחלת היש, אבל היש של עולם הבריאה הוא רק זה שאינו אין. התחלת הישות, כבר עם ציור פרטי, היא בעולם היצירה, ויש ממש הוא עולם העשי' הגשמי, שזהו יש הנברא.⁹

אברהם אבינו הי' משכיל נפלא⁴ והגיע להכרה עצמית שהעולם הגשמי, הגם שהוא הרי התחתון שבכל העולמות, שלא די שהוא גשמי, הוא גם חומרי ממש – אבל באמת כוונת הבורא בבריאה היא דוקא בחומרי. ויתירה מזו, לא רק כוונת הבריאה, אלא החומרי הוא אכן מעלת הבריאה, שעל-ידי העולם החומרי והגשמי, כשמונהיגים הכל על פי התורה והמצוה, מעלים את כל העולמות.¹⁰

ביום רביעי, ח"י אלול תרנ"ז, בסעודת שבע ברכות של חתונתנו, אמר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"ם זי"ע¹¹:

ההנהגה על פי התורה מתחילה מאברהם אבינו. כתוב: אלה תולדות השמים והארץ בהבראם¹, בהבראם הוא אותיות אברהם, שבזכות אברהם אבינו נברא העולם²; וזהו התוכן והענין הפנימי של תולדות השמים והארץ בהבראם, מפני שאברהם התחיל להאיר³, כלומר, שהמעלה הנפלאה של אברהם אבינו אינה רק שהוא מכיר את בוראו.

אברהם הוא משכיל נפלא ומסור, בכל הפלאת מהותו ומציאותו, לידיעת מהות אלקות ולהכרת מציאות אלקות, אבל רק לעצמו, בארוחות חיי בעלי השכלה העסוקים רק בעצמם, שהם טרודים למיבלע ולהתעלות בידענות.

אבל אברהם התחיל להאיר, אברהם הוא משכיל אצילות, משכיל של דעת-עליון, ולכן התחיל להאיר, להיות מלמד, להודיע אלקות לאנשי העולם. הוא – אברהם – פרסם אלקות אפילו לשכבות הנמוכות ביותר של האנושות, שגם הערביים ידעו מציאות הבורא ב"ה לפי הבנתם.⁴

אברהם התחיל להאיר. זהו תוכן הענין של בהבראם, שאברהם הכיר את התכלית ואת המעלה הפנימית של בהבראם, שהכוונה העליונה בעבודה אינה רק להיות בעצמו בעל מדות ובעל הנהגות נעימות, אלא גם ללמד ולהסביר לזולת את הנועם של מדות טובות.

אבותינו רבותיו הקדושים, מהוד כ"ק רבינו הזקן לדורותיו, מלמדים אותנו בכל דור ודור שכל ענין, הן בהשכלה והשגה והן בעבודה ובפעולה, הוא מובן ומבואר בבירור ובבהירות.

(1) בראשית ב, ד.

(2) ראה ב"ר פי"ב, ט. וראה זח"א פו, ב. ועוד.

(3) ראה ב"ר פ"ב, ג. שמו"ר פט"ו, כו. וראה שיחת חה"פ תרצ"ד סכ"ח (לקו"ד ח"א קלז, ב.). שיחת י"ט כסלו תרצ"ב (לקו"ד ח"ד תשנ, סע"ב ואילך). רשימה חורף ה'שי"ת (בספר השיחות תש"ו-ה'שי"ת ע' 389 ואילך).

(4) ראה גם סה"מ תרפ"ט ע' 98. וש"נ.

(5) שמואל-א ב, ג.

(6) ראה תקו"ז תס"ט בתחילתו.

(7) ראה תו"א בשלח סו, ב. יתרו סח, א ואילך. ובכ"מ.

(8) ראה לקו"ת דרושים לשמיני עצרת פג, א. ובכ"מ.

(9) ביאור ד' עולמות אבי"ע באריכות – אגרות-קודש

ח"ד ע' קנו ואילך.

(10) בהנחה אחרת: אברהם ראה שיש עולם שהוא

חומר וצריך להתגבר על החומר, לאברהם היתה הכרה

כבר דובר בהתוועדויות שונות⁴ שאברהם אבינו הי' משכיל נפלא, ובהשכלה באלקות הגיע להשכלה ההשגתית. ההשגות העמוקות והעדינות ביותר שאין להן תפיסה בשכל. אפיסות הישות אינה אלא בהרגש של שכל עצמי; בענין זה הי' שכלו של אברהם אבינו משוקע בהבנת הכוונה האלקית ב"ה ותכלית הבריאה של העולם הארצי.

אברהם אבינו הי' מתפלא מאוד על הכוונה האלקית בבריאת העולם החומרי, עד שהגיע – בשכלו הבהיר – לאמיתות כוונת הבורא ב"ה בעולם החומרי, שכאשר מעלים את החומר פועלים עלי' בכל העולמות.

ברשימה שלי – תמוז תרנה – נרשם בארוכה מה שהוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק ביאר לי את המשל¹⁶ של שני בני אדם אחד עומד בהר ואחד בבקעה, שהתחברותם יכולה להיות בשני אופנים: או שהעליון ירד אל התחתון, או שהתחתון יעלה אל העליון.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק ביאר לי – בשעת טיול בנאות דשא באליווקא¹⁷ – את המשל בארוכה, ואת חילוקי המדריגות של ירידת העליון אל התחתון ועליית התחתון אל העליון, באמרו ששניהם צריכים להיות בעלי ידיעה ושכל גדולים, ונוסף לכך בעלי כח גדולים, אלא שיש חילוק במה שהשכל והכח מלוובשים, אם מלוובשים בעלי' או בירידה.

ובתענוג מיוחד של עבודה ביאר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק את החילוקים בנוגע לאופני העבודה בהטבת המדות, שזוהו תכלית הכוונה של לימוד וידיעה בעבודת החסידות.

16) הובא בלקו"ת בהר מב, סע"ג. פ' ראה כו, א. כח, ב. דרושים לר"ה נה, סע"ג. שבת שובה סה, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תרסז. ספרי אדמו"ר האמצעי: אמרי בינה שער הק"ש פפ"ח. שערי תשובה ח"ב ק, ב. הנחות תקע"ז ס"ע רסח ואילך. אוה"ת ואתחנן ע' סה. מאמרי אדמו"ר הצ"צ תרי"ד ע' יד. סה"מ תער"ב-תרע"ו ע' רס ואילך. המשך תער"ב ח"ב ע' תשעו ואילך. סה"מ עטר"ת ע' רנט ואילך. תרח"ץ ע' קמט. ספר השיחות תרצ"ו-חורף ה'ש"ת ע' 316. ד"ה והתהלכתי תשי"א (סה"מ תשי"א ע' 61. תורת מנחם התוועדויות ח"ג ע' 108 ואילך). ועוד.
17) ע"ד הנסיעה לנאות דשא – ראה שיחת ש"ק

היום, ביום הרביעי אשר¹² בו נתלו המאורות¹³ להאיר לארץ ולדרים עלי', נתמלאו מאה שנה מאז שהשי"ת תלה את מאורות חב"ד¹⁴.

הוד כ"ק רבינו הזקן הי' בן מ"ה שנה כאשר נבחר ונועד מלמעלה לגלות ולפרסם את תורת חב"ד.

עד כאן דברי הרב, מכאן ואילך דברי ביאור והרגש –

את תורת חסידות חב"ד ייסד הוד כ"ק רבינו הזקן בשנת תקמ"ה, כאשר נעשה בן ארבעים, וידע מי הוא ואיזו עבודה בפרסום תורת זקנו מורנו הבעש"ט הטילו עליו, ואילו כחות עצמיים נתנו לו מלמעלה להוציא לפועל את השליחות של ירידת נשמתו למטה, לגלות תורה ועבודת חב"ד לדורותיו, עד ביאת גואל צדק בב"א.

התחלת ההנהגה בעולמות – הביטוי "בעולמות" פירושו בכל הדברים החומריים – מתחילה מאברהם אבינו, וזהו הפירוש הפנימי של המאמר³: עד אברהם הי' העולם מתנהג באפלה, באברהם התחיל להאיר.

אברהם אבינו הוא הדור העשרים ואחד מאדם הראשון, שהי' יציר כפיו של הקב"ה¹⁵, ושבנשמתו כלולות ותלויות כל נשמות ישראל שנתגלו בעשרים הדורות שמאדם עד אברהם אבינו, וגם כל נשמות ישראל שנתגלו מאז זמנו של אברהם אבינו ושעוד יתגלו עד משיח צדקנו בב"א.

במעלת החומר, שעל-ידי זה שמעלים את החומר פועלים עלי' בכל העולמות.

11) ראה עוד שיחות מח"י אלול תרנ"ז – בספר השיחות תש"ו-ה'שי"ת ע' 165. וש"נ.

12) ראה גם ספר השיחות תש"א ע' 105.

13) בראשית א, יד ואילך.

14) ראה גם מכתב י"ב תמוז תש"ח (אגרות-קודש ח"ט ע' תמו): "הנני בזה להעתיק מהיומן, ההכרזה וההודעה אשר הואיל כ"ק אאמו"ר הרה"ק להכריז ברבים, ביום הרביעי ח"י אלול תרנ"ז: השנה נתמלאו מאה שנה להוצאת ספר התניא כו".

15) ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב). אדר"נ ספ"א.

כבר הוזכר והוסבר פעמים רבות שתודה להשי"ת במשך הזמן הקצר של שש-שבע השנים שעברו, נתברר, על-ידי מקרים שונים, בעזרת השי"ת, כמה כוזב ומדומה הוא הפתגם הישן, הקר והקפוא "אמריקה שונה"²⁰.

תודה להשי"ת, בעלי מסירת הנפש והרוכלים שומרי השבת, ניצחו - במקומות ובזמנים מסוימים שברו הם, בעזרתו ית', את קרח הכפירה.

אחינו בני ובנות ישראל, ה' עליהם יחיו²¹, ילידי אמריקה, יש להם מעלת אופי מלידה וגם חסרון אופי מלידה.

המעלה היא שמתעוררים מהר, והחסרון הוא שמתקורים מיד²².

כולם יודעים בוודאי את האמרה בענין העבודה - המתפוצצת כפצצה - שאמר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק: "לומדים חסידות, רוצים להבין, ואכן מבינים היטב ענין בחסידות, אבל בעבודת התפלה צולעים מאוד".

אני מרוצה מאוד מכך שסיכמתם ביניכם להתכנס ולדון ביניכם בכל השאלות שהצטברו אצלכם במהלך עבודתכם.

קראתי לכם כדי לעזור אתכם בכללות. כניוס שלכם תדברו ביניכם בפרטיות, מה כבר - בעזרת השי"ת - נפעל ומה עדיין חסר, ותמצאו את הדרך האמיתית כיצד לתקן את מה שחסר.

עליכם כולכם להחליט שצריך להידבר מזמן לזמן. לכל מקום הרי יש מעלתו וחסרונו, לכן צריכה אחת מהחלטותיכם להיות שצריך להידבר מזמן לזמן.

דבר אחד רוצה אני לומר לכם, שעל פי התורה בכלל ועל פי עבודת החסידות בפרט

העשי' צריכה להיות שיוציאו לפועל עד הסוף, ולא יישארו עומדים באמצע.

(20) ראה בספר השיחות תש"ו-ה'שי"ת ע' 53. וש"נ.

(21) לשון הכתוב - ישע' לח, טז.

(22) בהנחה אחרת: נכון שהיום מתעוררים בלהבה, בהתפעלות, ולמחרת מתקורים. אחרים מכם נחלשים,

ביחידות של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק אצל הוד כ"ק אביו אאמו"ר הרה"ק מוהר"ש זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ביאר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק את המשל של מנוף, שעל-ידו מגביהים את תחתית המטה עד רום המעלה¹⁸.

את הכח הזה הנחיל הוד כ"ק רבינו הזקן לזרעו אחריו ולעדת החסידים עד ביאת משיח צדקנו בב"א, את הכח להפוך את החשך לאור, לא רק לדחות את החשך אלא להפוך את החשך לאור.

עד כאן הם דברי קדש הקדשים שאמר אז הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק.

כל סיפור וכל דיבור שהי' הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק רגיל לומר, הן ברבים והן ביחידות, הוא פנס אור - קרן אור - שדרכו רואים את הדרך האמיתי, והוא סיוע ללכת בדרך זו בהצלחה.

יהודים בכלל, בני תורה בפרט, והעוסקים בעבודה פנימית בפרטי פרטיות; מוטל עליהם החוב של ההתעסקות בעבודה.

ההתעסקות בחסידות אינה כפי שחושבים ומרגישים אלה שבשכלם הגס-רוח-טיפשי סבורים שהם משכילים בהשכלה והשגה של חסידות, וזה נקרא אצלם השכלה, אלא באמת ההשכלה היא כאשר עובדים באריכות התפלה, ומוציאים לפועל בעבודה בפועל את בירור המדות, שהמדות מידות טובות ומדות נעימות¹⁹.

בחסידות חב"ד מבוארים באריכות כל עניני העבודה בתיקון ובירור המדות. לא רק איך לדחות את המדות הרעות והמדות הלא טובות, אלא גם איך לעבד מדות של פסולת ולהפכם למדות טובות ונעימות.

תורת החסידות וההנהגה בדרכי החסידות ובמדות החסידות אינן מוגבלות, לא בהגבלה של זמן ולא בהגבלה של מקום.

חוהמ"ס תש"ז (בספר השיחות תש"ו-ה'שי"ת ע' 70). וש"נ.

(18) ראה תו"א בראשית ד, א.

(19) אולי חסר קצת בהעתקה שתח"י. ובהנחה אחרת:

צריך כל דבר להיות בדרכי נועם, לא ברעש כו'
אלא בנועם ה'²³.

מתחילים ואינם מסיימים.
(23) בהנחה אחרת: אין לעקוץ.

הקב"ה יעזור לכם, לכל אחד בפרט, ויצליח
את עבודתכם הכללית. אלה שעושים – יצליחו
במה שהם עושים; ואלה שעדיין אינם עושים –
יעזור הקב"ה שיתעוררו לעשות.